

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สืบเนื่องจากคำว่า ความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นคำที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ประกอบกับกฎหมายมีคำบัญญัติหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว อีกทั้งความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ในเรื่องนี้ก็มีนานาทัศนะแตกต่างกัน ข้าพเจ้าจึงทำการวิจัยเพื่อหาหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อให้เกิดความแน่นอนทางวิชาการและเพื่อให้การใช้กฎหมายในเรื่องนี้เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องและยุติธรรม โดยการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๓ กลุ่ม ดังนี้คือ

๑. กลุ่ม Common Law แนวความคิดเก่า ในกลุ่มนี้มีนักนิติศาสตร์หลายคนให้ความคิดเห็นไว้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ

นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้ยึดหลักเสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชนเป็นใหญ่ คือศาลไม่แทรกแซงในการทำสัญญาของบุคคล โดยปล่อยให้เอกชนทำสัญญาได้โดยเสรี ศาลมีหน้าที่เพียงแปลความและบังคับให้เป็นไปตามสัญญาเท่านั้น คำว่า ความสงบเรียบร้อยของประชาชนจึงไม่ค่อยจะถูกใช้มากนัก เพราะนักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ เชื่อว่าผู้พิพากษาที่เป็นมนุษย์ปุถุชนซึ่งแต่ละคนย่อมมีทัศนคติทางด้านสังคม การเมือง ศาสนา หรือมีอคติและสิ่งอื่น ๆ แยกต่างกัน คำพิพากษาในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ออกมาย่อมแตกต่างกัน ทำให้เกิดความไม่แน่นอนหรือความไม่มั่นคงในกฎหมาย (Legal Insecurity and Uncertainty) นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้จึงเรียกคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนว่าเป็นม้าพยศ (unruly horse)

อีกประการหนึ่ง นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ยึดมั่นอย่างเคร่งครัดในแนวคำพิพากษา ศาลฎีกาเดิม ฉะนั้น จึงพยายามหลีกเลี่ยงไม่ใช้คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน พยายามจำกัดขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมิให้มีการขยายเกินกว่า หัวข้อ (heads) ที่ได้มีคำพิพากษาเดิมวางหลักเอาไว้ ด้วยเกรงว่าจะมีการสร้างหลัก ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนใหม่จากความนึกคิดของผู้พิพากษาอย่างไม่เป็นที่สิ้นสุด จนเกิดความไม่แน่นอนในกฎหมาย การยึดมั่นในแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม (doctrine of precedent) ดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาแก่เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนใหม่ที่ไม่เข้าหลักแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม หรือเรื่องผลประโยชน์ของสังคมใหม่ที่ไปขัดกับหลักแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม อย่างไรก็ตามนักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้ก็ พยายามให้ความยืดหยุ่นแก่หลักในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน^(๑)

สรุปแล้วนักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ยึดถือหลักเสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชน หลัก แนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม (doctrine of precedent) หลักความมั่นคงและแน่นอน ในกฎหมายมากกว่าหลักเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวม

๒. กลุ่ม common law แนวความคิดใหม่

นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้มองกฎหมายในแง่การประสานผลประโยชน์ในสังคม ความ ชัดแย้งในสังคมที่เห็นบ่อยที่สุดคือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของส่วนรวมและผล ประโยชน์ของเอกชน ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าผลประโยชน์ของสังคมยอมมาก่อน ผลประโยชน์ของเอกชน แม้กระนั้นสังคมก็มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิของเอกชน ซึ่งในกรณี

(๑)

S.G.G. Edgar, Craies on Statute Law, (7th ed.; London: Sweet & Maxwell, 1971), pp. 174-176;
 Simonds, op. cit., pp. 130-136;
 Chesire and Fifoot, loc. cit.;
 Corkin, op. cit., pp. 1108-1109.

นี้ ผู้พิพากษาโฮลส์ (Justice Holmes) ได้วางหลักว่า การจำกัดเสรีภาพควรมีต่อเมื่อหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนว่าผลเสียหายอันร้ายแรงจะเกิดต่อสังคม

สำหรับเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า นักนิติศาสตร์ในเครือจักรภพอังกฤษมีทัศนะผิด ๆ ที่ไปถือวาทกรรมว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่นอกขอบเขตของกฎหมายและอยู่นอกกฎนิติธรรม ซึ่งในกรณีนี้ ลอร์ดไรท์ (Lord Wright) ให้ความเห็นว่าในกรณีที่อยู่ใต้อำนาจนิติธรรม (หลักตามแนวคำพิพากษาเดิม) อย่างชัดเจน หลักนิติธรรม (Rules of Law) นั้น ย่อมนำมาใช้บังคับในกรณีนั้น แต่ศาสตราจารย์ เพาต์ (Professor Pound) กลับมีความเห็นว่า ในกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องหลักนิติธรรม แต่เป็นเรื่องการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ ซึ่งศาลจะต้องประสานผลประโยชน์ในสังคมด้วยคำพิพากษาที่สร้างสรรค์ (Creative Decision)

ในแนวความคิดของ ลอร์ด ฮอลส์เบอรี (Lord Halsbury) นั้น วางหลักว่าหลักในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนควรจะมีอยู่ในหัวข้อ (Heads) ที่วางไว้ไม่ควรจะมีการสร้างหลักใหม่อีก การคิดเช่นนี้มีพื้นฐานจากหลักความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนและหลักนิติธรรม ซึ่งทำให้เกิดข้อสมมติฐาน ๓ ประการคือ ประการแรก สัญญาใดจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่นั้นเป็นหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามแล้ว สัญญานั้นย่อมมีผลบังคับได้ประการที่สอง ในกรณีที่ศาลได้เคยวางหลักเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องใดแล้วในอดีตก็ให้ศาลวินิจฉัยไปตามที่ได้อ้างหลักไว้แล้ว ประการที่สาม จะไม่มีการขยายหลักในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนอีก เพราะจะเป็นการก้าวก่ายหน้าทีของฝ่ายนิติบัญญัติ

การมองกฎหมายในทำนองนี้คล้ายกับเป็นการวินิจฉัยว่า เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเรื่องที่มีการวางหลักเกณฑ์ตายตัวไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อสัญญาไม่ขัดต่อหลักดังกล่าว สัญญานั้นย่อมมีผลบังคับได้ ปัญหาที่เกิดขึ้น ก็คือ ความขัดแย้งระหว่างสิทธิตามหลักกฎหมายที่วางไว้เดิมกับหลักกฎหมายพิเศษในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

การมองปัญหากฎหมายในแง่เปรียบเสมือนว่าการพิจารณาลบล้างหลักเกณฑ์คำพิพากษา
 เติมโต้วางไว้ เป็นการพิจารณาที่ขัดต่อหลักกฎหมาย (Act of Repeal) ซึ่งอยู่นอก
 เห็นอำนาจหน้าที่ของศาล และการมองปัญหากฎหมายเช่นนี้ (ตามที่ศาสตราจารย์ เพาต์
 ไคกลาวไว้) เป็นวิธีการมองปัญหากฎหมายของนักนิติศาสตร์ในระบบ common law ซึ่ง
 ใต้อย่างกว้างขวาง

มีอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งตรงข้ามแนวความคิดข้างต้น ทั้งข้อสมมติฐานไว้ว่า
 ประการแรก เป็นหน้าที่ของศาลที่จะตอยกเลิกสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
 ประชาชน และต้องทำอย่างดีที่สุดในการนี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นการลำบาก
 เพียงใด ประการที่สอง เป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิพากษาตามแนวคำพิพากษาฎีกาเดิม
 ประการที่สาม เมื่อคดีใหม่ที่ไม่เข้าตามหลักแนวคำพิพากษาฎีกาเดิม ศาลมีหน้าที่ที่จะต้อง
 ตัดสินว่าสัญญานั้นจะบังคับได้หรือไม่ การมองปัญหากฎหมายในทำนองนี้สนับสนุนความคิดที่
 ว่า ในกรณีเรื่องใหม่ที่ยังไม่เคยมีคำพิพากษาฎีกาหรือบทบัญญัติกฎหมายวางหลักไว้ หลัก
 นิติธรรมก็ไม่ครอบคลุมกรณี กรณีเช่นนี้ หน้าที่ของศาลก็คือการบัญญัติกฎหมาย

จากคำพูดของ ลอร์ด ไรท์ ดูเหมือนว่า ลอร์ด ไรท์ มีความคิดเห็นในทางที่ไม่
 อยากให้สร้างหลักใหม่ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Mechanical View)
 แต่ ลอร์ด ไรท์ ก็ไม่ได้มีความคิดเห็นในทางที่จะจำกัดมิให้สร้างหลักการใหม่เสียเลย
 บารอน พาร์ค (Baron Parke) กล่าวว่าผู้พิพากษาไม่มีอำนาจที่จะสนับสนุนทุกสิ่งที่คุณ
 คิดว่าถูกและห้ามทุกสิ่งที่คุณคิดว่าผิดเสมอไป และ ลอร์ด ฮอลสเบอรี กล่าวว่า หลักการ
 ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนไม่ได้ให้อำนาจผู้พิพากษาที่จะตัดสินว่าสัญญาเรื่อง
 หนึ่ง ๆ เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเสมอไป ความเห็นเช่นนี้เป็น
 เรื่องที่เหมาะสม ในปี ๑๘๕๓ ในสมัยที่มีการใช้หลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนอย่างเกินขอบเขต แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องในปัจจุบันเลย การกล่าวว่า
 ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจห้ามทุกสิ่งที่คุณคิดว่าผิดและสนับสนุนทุกอย่างที่คุณคิดว่าถูกนั้น ก่อให้

เกิดปัญหาว่า การใช้หลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะจำกัดอยู่ภายในขอบเขตของหลักการที่ได้มีคำพิพากษาเคิมวางไว้หรือจะมีการขยายหลักการในเรื่องนี้ให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน

ในกรณีเช่นนี้ ลอร์ด ไรท์ ดูเหมือนว่าจะเห็นด้วยกับฝ่ายหลัง ลอร์ด ไรท์ ไม่เหมือนกับ ลอร์ด ฮอลสเบอรีที่ปฏิเสธอำนาจของศาลที่จะสร้างหลักใหม่ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ ลอร์ด ไรท์ เพียงแต่กล่าวเป็นการยากยิ่งที่จะสร้างหลักการใหม่อีก อย่างไรก็ตาม ท่านก็ยอมรับว่าหลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องหลอหลอมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และท่านได้เสริมว่าเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ยังคงต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ Common Law โดยทั่วไป (หลักแนวคำพิพากษาเคิม) ในส่วนที่เกี่ยวกับขอบเขตในดุลยพินิจของผู้พิพากษานั้น ลอร์ด ไรท์ ไม่เห็นด้วยที่จะให้เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนตกอยู่ภายใต้หลักการเก่าที่คำพิพากษาฎีกาเคิมไว้เสมอไป

สิ่งที่ ลอร์ด ไรท์ เนนอยู่เสมอก็คือ ในกรณีที่คำพิพากษาฎีกาเคิมวางหลักไว้แล้วอย่างชัดเจน กรณีเช่นนี้ก็ต้องเป็นไปตามหลักของแนวคำพิพากษาฎีกาเคิมตามหลัก Common Law แต่แนวคำพิพากษาฎีกาเคิมก็ต้องตกอยู่ภายใต้กฎแห่งการดุษัง การเปลี่ยนแปลงและเสริมแต่ง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาคดี เหมือนกับหลักในเรื่องละเมิดที่อาจพัฒนาขึ้นใหม่ เช่นเดียวกัน หลักการใหม่ในเรื่องความสงบเรียบร้อยก็อาจมีขึ้นได้ ในกรณีเช่นนี้ หน้าที่ของผู้พิพากษาคือ จะต้องชี้ให้เห็นว่าผลประโยชน์หนึ่งกับผลประโยชน์อีกชนิดหนึ่ง อันไหนจะมีความสำคัญต่อสังคมมากกว่ากัน ซึ่งมีไว้เป็นเรื่องระหว่างผลประโยชน์หนึ่งกับหลักการที่ได้มีคำพิพากษาฎีกาเคิมวางหลักไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนมิใช่เป็นเรื่องขัดกันระหว่างผลประโยชน์หนึ่งกับหลักกฎหมายอันหนึ่ง ในกรณีที่เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องหนึ่ง ๆ ได้มีคำพิพากษาฎีกาวางหลักไว้แล้ว ก็เป็นเรื่องการขัดกันระหว่างหลักกฎหมาย ๒ หลัก ซึ่งจะต้องมีอันหนึ่งเหนือกว่าอีกอันหนึ่ง ในกรณีที่ไม่มีคำพิพากษาฎีกา

วางหลักเกณฑ์ไว้เพราะเป็นกรณีที่เกิดขึ้นใหม่ กรณีจึงเป็นการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์
 "ในสังคม ซึ่งกรณีนี้ ศาลมีหน้าที่เสมือนฝ่ายนิติบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ ผลประโยชน์ของฝ่าย
 หนึ่ง หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า Policy (Sir George Jessel) หรือ Presumption
 (Lord Wright) หรือ Social Interest (Professor Pound) ได้แก่
 ผลประโยชน์ในความมั่นคงแห่งการทำลาย ผลประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้แก่ ผลประโยชน์
 ของส่วนรวมทางวิชาชีพ ผลประโยชน์ส่วนรวมในความมั่นคงแห่งสถาบันครอบครัว,
 มาตรฐานแห่งศีลธรรมอันดีของประชาชน (Fender's Case) ความมั่นคงของประเทศ
 ชาติ (Beresford's Case) หรือความมั่นคงในสถาบันทางการเมือง
 (Egerton's Case) หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

อนึ่ง เราจะเห็นได้จากคดี Fender และ Beresford อย่างชัดเจนว่า
 เป็นหน้าที่ของศาลโดยตรงที่จะกองประสานผลประโยชน์เหล่านี้ โดยการวางหลักการใหม่
 ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความผิดพลาดของนักนิติศาสตร์ในกลุ่ม
 Common Law แนวความคิดเก่า ก็คือการไปจำกัดขอบเขตของเรื่องความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนใหม่เพียงเท่าที่โคมหัวข้อซึ่งศาลไต่ถามหลักไว้ (Heads) และการไม่ยอม
 รับวิธีการวินิจฉัยคดีในทางสร้างสรรค์ (Creative Decision)

ในเรื่องนี้ หลักกฎหมายแห่งสวิสได้บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติถึง หรือ
 มีบัญญัติไว้แต่ไม่ชัดเจน ผู้พิพากษาต้องทำหน้าที่เสมือนฝ่ายนิติบัญญัติ หลักที่กล่าวข้างต้นเป็น
 หลักการที่แปลกสำหรับนักนิติศาสตร์ในระบบ Common Law แนวความคิดเก่า แม้ว่าจะ
 ได้มีการใช้มาแล้วเป็นเวลานานนับศตวรรษ โดยการริเริ่มของ Bentham นานมา ยัง
 Holmes ตกทอดมาถึง Professor Pound, Cardozo และ Lord Wright
 แล้วก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นในศาลทุกวัน นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ชอบคิดว่ากระบวนการ
 การพิจารณาคดีเปรียบเสมือนเครื่องหยอดเหรียญ (Slot Machine) เมื่อเราใส่เหรียญ
 เข้าไปแล้วก็จะได้หลักกฎหมายที่จะนำมาปรับกับกรณีนั้นออกมา การคิดเช่นนี้เป็นการขัดกับ
 หลักความเป็นจริงและก่อให้เกิดการขัดแย้งในแนวความคิดเรื่องความสงบเรียบร้อยของ

ประชาชน นักนิติศาสตร์พวกที่นิยมการจำกัดความ (Restrictionists) พยายามที่จะปรับเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้เข้ากับเครื่องหยอดเหรียญ และปฏิเสธวิธีวินิจฉัยคดีในทางสร้างสรรค์ให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ส่วนนักนิติศาสตร์พวกที่นิยมการขยายความ (Extensionists) ถือว่าเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนแตกต่างกับหลักกฎหมายอื่น ควรปล่อยให้ผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจอย่างเสรี ฉะนั้น จึงปฏิเสธไม่ยอมรับหลักการที่ได้มีคำพิพากษาฎีกาไว้ล่วงหน้าแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะหมดไปถ้าเราจะยอมรับหลักการพิจารณาคดีทางสร้างสรรค์ (Creative Judicial Process) ตามที่ไค้กล่าวในความคิดเห็นของ ลอร์ด ไรท์ และศาสตราจารย์เฟาด์

หลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นการหลักการที่เกี่ยวกับความขัดแย้งและการประสานผลประโยชน์หรือสิทธิเรียกร้องในสังคมซึ่งเป็นส่วนพื้นฐานหรือหัวใจของกฎหมายโดยทั่วไป ถ้าจะเปรียบว่าหัวข้อ (Heads) หรือแนวที่ศาลได้วางหลักไว้ ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นผลประโยชน์ต่าง ๆ ของสังคมที่ได้รับการคุ้มครองตามที่ ลอร์ด ไรท์ กล่าว เราก็จะเห็นได้ว่าผลประโยชน์ของสังคมที่ได้รับการคุ้มครองและหัวข้อ (Heads) ซึ่งศาลได้วางหลักไว้ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังต่อไปนี้ คือ

หลักในเรื่องความมั่นคงและผลประโยชน์ของรัฐ ไค้แก่เรื่องสัญญาที่ทำกับรัฐศัตรูหรือสัญญาที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์กับมิตรประเทศ หรือขัดต่อกฎหมายของประเทศเหล่านั้น ถือว่าเป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หลักในเรื่องผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องความสมบูรณ์และประสิทธิภาพของสถาบันทางการเมือง ไค้แก่ สัญญาที่ชักจูงใจผู้บริหารเพื่อผลประโยชน์ของเอกชน หรือสัญญาที่ใช้อำนาจหรือสถานของรัฐโดยการชักนำของเอกชน ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หลักผลประโยชน์ของสังคมในความมั่นคงของสถาบันศาลและสถาบันทางกฎหมาย

ไค้แก่ สัญญาที่ยุ้งให้คนเป็นความกัน หรือสัญญาชั๊กเปอร์เซ็นจกัทรพยสินที่พิพาท ถือว่า ชั๊กคอกความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หลักเรื่องผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยทั่วไป ไค้แก่ สัญญาเพื่อให้มีการอยู่กินกันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สัญญาที่ชั๊กคอกศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาจะสมรสคอกเมื่อมีบุตรจากการอยู่กินกันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นสัญญาที่ชั๊กคอกความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หลักผลประโยชน์ของสังคมในความมั่นคงแห่งสถาบันครอบครัว ไค้แก่ สัญญาที่ห้ามบุคคลที่ยังไม่สมรสทำการสมรส สัญญาเพื่อเป็นนายหน้าจกัให้คน ๒ คน ไค้สมรสกัน สัญญาจะแต่งงานหลังจากที่มีการหย่าหรือตาย ซึ่งทำในขณะที่คู่สมรสกำลังอยู่กินกันตามปกติ สัญญาเพื่อแยกกันอยู่โดยทันที สัญญาการยกเลิกอำนาจและหน้าที่ของบิดามารดาคอกบุตร ถือว่าชั๊กคอกความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หลักผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องการจำกัดทางการค้า ซึ่ง Lord Macnaghten ไค้วางหลักไว้ในคดี Nordenfelt Co. V. Maxim Nordenfelt ว่า ไม่วาจะเป็นการจำกัดเฉพาะส่วนหรือการจำกัดโดยทั่วไป จะคอกเป็นการจำกัดอย่างเหมาะสมและมีเหตุผลทั้งในคานาคูสัญญาเองและในคานาผลประโยชน์ของส่วนรวม

เหตุที่วางหลักไว้ว่าการจำกัดจะคอกมีความเหมาะสมและมีเหตุผลระหว่างคูสัญญาเอง ก็เพราะวา เป็นหลักผลประโยชน์ของสังคมที่จะคอกคุ้มครอง มิให้สมาชิกในสังคมคอกตกอยู่ใค้อำนาจบุคคลอื่นมากเกินไป จึงจะเห็นไค้จากคดี Horwood V. Miller's Timber Co. ซึ่งศาลไค้สั่งยกเลิกสัญญาที่มีลักษณะเอาคนลงมาเป็นทาส

ส่วนในคานาผลประโยชน์ของส่วนรวม เห็นไค้จากการปฏิบัติทางการค้าในเชิงผูกขาด (Monopolistic Practice) ซึ่ง Lord Coke ไค้วางหลักไว้ว่า แม้สัญญาคังกล่าวจะมีผลประโยชน์คอกคูสัญญาเพียงไค้ แต่เป็นการกระทบกระเทือนคอกระบบ

เศรษฐกิจ เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องคอยปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ สโตน ยังได้แบ่งเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนออกเป็นทฤษฎี ดังนี้

๑. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งแยกออกเป็น

๑.๑ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านความปลอดภัยของสังคม

๑.๒ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านสาธารณสุขและอนามัยของสังคม

๑.๓ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม

๒. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญา

๓. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งสถาบันหลักในสังคม คือ ครอบครัว

๔. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านสถาบันทางการเมือง

๕. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม

๖. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

๗. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านมาตรฐานขั้นต่ำในความ
เป็นอยู่ของบุคคล

๘. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคมโดยทั่วไป

๘. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านการสงวนรักษาไว้ซึ่ง
ทรัพย์สินทางกรรมชาติ

๑. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

ไม่ว่าจะพลิกประวัติศาสตร์ไปสู่อุคใด ความมั่นคงแห่งสังคมและประเทศชาติย่อมเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ชีวิตในสังคมจะดำเนินต่อไปได้ ประชาชนจะมีสิทธิและเสรีภาพได้ ต่อเมื่อมีความมั่นคงและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเกิดขึ้นในสังคม ดังที่ศาสตราจารย์ แพค ได้เรียกหลักการดังกล่าว (The Paramount Social Interest) ฉะนั้น หลักเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ จึงเป็นหลักที่อยู่เหนือหลักอื่นใดหมด

นับตั้งแต่ได้มีการปฏิวัติทางอุตสาหกรรม สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ยกตัวอย่างเช่น ตามเมืองต่าง ๆ มีประชากรอยู่กันอย่างแออัดหนาแน่นเพิ่มขึ้นเป็นคอกเห็ด หมอกควันที่สกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพปกคลุมอยู่ตามเมืองต่าง ๆ การแพร่ขยายเชื้อโรคโดยโรงงานที่สร้างควมรบกวนการระบายน้ำเพื่อให้เกิดผลผลิตมากที่สุด ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความกักกันทางด้านการเจริญทางวัตถุและความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม กับ สิทธิที่พึงจะได้รับ ความมั่นคงปลอดภัย และการมีสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชนจากความยุ่งเหยิงดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากคดีต่าง ๆ เช่น คดี McKherson V. Buick Motor Co. ในสหรัฐอเมริกา และคดี Donoghue V. Stevenson และคดี Grant V. Australian Knitting Mills Ltd. ในอังกฤษและเครือจักรภพ ในโลกอันอลวาลเช่นนี้ ลอร์ด แมคมิลแลน ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้ชนดังกล่าวไม่ควรจะถูกทอดทิ้งให้แก้ปัญหาด้วยวิธีของตนเอง" ศาลจะต้องเป็นผู้หน้าที่รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมทั้งให้ท่านความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคง ปลอดภัย การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม

๒. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญา

ในความหมายอย่างกว้าง กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลและทรัพย์สิน กฎหมายในเรื่องตะเมิตทางแพ่งและทางอาญา ล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญา

ในความหมายที่กว้างยิ่งขึ้น ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญา คือ กฎหมายทุกแขนงที่เกี่ยวกับการทำสัญญาของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาและทรัพย์สิน ซึ่งบังคับให้คน ๆ หนึ่งต้องปฏิบัติตามสิทธิของบุคคลอื่นที่มีอยู่เหนือตน และเคารพสิทธิของบุคคลอื่นโดยไม่เข้าไปแทรกแซง

ในความหมายอย่างแคบ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญาคือ ผลประโยชน์ของส่วนรวมที่ศาลจะถ่วงบังคับให้สัญญาเป็นตามสัญญา เพื่อความมั่นคงแห่งการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์และการทำสัญญาของเอกชนเพื่อให้กิจการต่าง ๆ ในสังคมดำเนินต่อไปได้

๓. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งสถาบันหลักในสังคมหรือครอบครัว

หลักในเรื่องนี้เห็นได้จากกรณีที่กฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ที่มีครอบครัวแล้ว โดยลดหย่อนภาษีให้ การห้ามบุคคลที่สมรสแล้วทำสัญญาจะสมรสอีก หรือการห้ามบุคคลที่ยังไม่สมรสมิให้ทำการสมรส การเป็นนายหน้าให้บุคคล ๒ คนได้สมรสกัน การทำสัญญาเพื่อแยกกันอยู่ในอนาคต การยกเลิกอำนาจหน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตร เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ชี้ชัดถึงความมั่นคงในสถาบันครอบครัวทั้งสิ้น

ศาลจึงต้องพยายามไต่หลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนใน

ความมั่นคงของสถาบันครอบครัวประสาธน์ให้สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น

๔. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสถาบันทางการเมือง

หลักในเรื่องนี้จะเห็นได้ชัดในกรณีที่เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง ความมั่นคงของสถาบันทางการเมืองเป็นสิ่งที่สูงสุดที่สามารถจะให้ความมั่นคงและเป็นหลักประกันแก่กรรมผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคม ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือของนักปราชญ์ต่าง ๆ เช่น Machiavelli's Prince, Hobbes's Leviathan, Rousseau's General Will or Bodin's Sovereign เพราะความมั่นคงในสถาบันทางการเมืองเป็นเงื่อนไขหรือพื้นฐานอันสำคัญที่ทำให้ผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคมสามารถคงอยู่ต่อไปได้

กฎหมายส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องสถาบันทางการเมืองดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ในกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานทรยศต่อประเทศชาติ ความผิดฐานกบฏ ความผิดฐานก่อความไม่สงบ ฯลฯ ผลประโยชน์ของสังคมในสถาบันทางการเมือง เหล่านี้ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และหลักเกณฑ์ในเรื่องความสงบเรียบร้อยในสถาบันทางการเมืองในกรณีต่าง ๆ ก็ได้ ถูกวางขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลฎีกา

แต่ในยามที่บ้านเมืองอยู่ในความสงบ ความสงบเรียบร้อยในความมั่นคงของสถาบันทางการเมือง กลับเป็นเรื่องการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ความก้าวหน้าทางด้านสถาบันทางการเมือง การมีจารีตประเพณีอันดีงามทางการเมือง

อย่างไรก็ดี ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมือง และสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ เป็นกรณีที่น่าวิตกอย่างมากที่สุด เพราะเป็นวิสัยที่ประชาชนพึงแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ เมื่อประชาชนรู้สึกวากำลังจะเกิดสิ่งที่เป็นภัยต่อสถาบันทางการเมือง หรือเมื่อประชาชนต้องการจะให้รัฐบาลในปัจจุบันออกไปแต่ไม่สามารถใช้วิถีทางตามรัฐธรรมนูญใน

สถานการณ์เช่นนี้ รัฐบาลที่ถูกควรจะต้องอดทนรับฟังเพราะเป็นวิถีทางของประชาธิปไตย แต่ก็ไม่มีการปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ดังกล่าว เพราะเป็นการเสี่ยงต่อการพินาศของรัฐบาล ของตนอย่างมาก ฉะนั้นในกรณีเช่นนี้จึงเป็นการยากยิ่งที่จะวิพากษ์วิจารณ์ เพราะหลักใหญ่ มีอยู่ว่า ความมั่นคงของสถาบันทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่จะทำให้ชนมรรคต่าง ๆ ในสังคมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้^(๒)

สรุปแล้ว นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชนโดยยึดหลักการประสานผลประโยชน์ของชนมรรคต่าง ๆ ในสังคม (Adjustment of Conflicting Interests) โดยอาศัยหลักทั้งทางทฤษฎีและแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ในกรณีที่มีคำพิพากษาเดิมวางหลักไว้แล้ว กรณีก็ต้องเป็นไปตามหลักที่ศาลได้วางไว้ แต่ หลักในคำพิพากษาเดิมก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและเสริมแต่ง สิ่งนี้นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ เน้น ก็คือ เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนต้องมีหลักการที่เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม สภาวะการณ์ที่เป็นจริง โดยใช้วิธีพิจารณาคดีทางสร้างสรรค์ (Creative Judicial Process)

๓. กลุ่ม Civil Law ตามแนวความคิดฝรั่งเศส

มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยยึดหลักทั้ง ทางทฤษฎีและแนวคำพิพากษาของศาลสูงในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน มี รายละเอียดตามที่ไต่ถามไว้หน้า ๕๓ ข้อ ๓.๑.๘.๑ จนถึงหน้า ๖๓ ของวิทยานิพนธ์นี้

นอกจากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแล้ว นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้ยังมีวิธีการในการ วินิจฉัยเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน กล่าวคือ

(๒)

Stone, op. cit., pp. 494-503, 555-590;
Stone, Social Dimensions of Justice, (Standard: Stanford University Press, 1966), pp. 182-199.

การวินิจฉัยปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน นอกจากจะพิจารณาจากเนื้อสาระของเรื่องว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่แล้ว การพิจารณาจากแบบพิธีของเรื่องก็อาจเป็นเครื่องช่วยในการวินิจฉัยได้ด้วย

การจำแนกประเภทความแบบพิธีของเรื่อง อันเป็นวิธีการวินิจฉัยปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน จะได้นำคำพิพากษาศาลสูงบางเรื่องของต่างประเทศเป็นอุทาหรณ์เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงด้วย

ก. นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในตัวเอง

ลักษณะของนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในตัวเองดังกล่าว ยังอาจจำแนกเป็น ๒ กรณี กล่าวคือ

(๑) เพื่อกระทำการในสิ่งที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์เป็นที่ต้องห้ามโดยความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ทำสัญญาเพื่อเป็นคู่หรือเล่นการพนัน เป็นต้น

(๒) เพื่อขัดขวางการกระทำในสิ่งที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์เป็นที่ต้องห้ามเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ทำสัญญาไม่ให้บุคคลเลิกการเสพสุราหรือสูบบุหรี่หรือไม่ให้บุคคลรวมกันอยู่หลับนอนกับคู่สมรส เป็นต้น

อุทาหรณ์

(๑) สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ทำสัญญาตกลงให้ค่าตอบแทนจำนวนหนึ่งแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้กระทำความผิดทางอาญาแล้ว สัญญาเช่นนี้ย่อมตกเป็นโมฆะตามกฎหมาย (คำพิพากษาศาลสูงสุดของจีนที่ ๓๗ ปี ค.ศ. ๑๙๑๖)

(๒) สัญญาที่นำความมนุษย์เป็นวัตถุประสงค์หลักประกัน ไม่อาจใช้บังคับได้ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจึงไม่อาจบังคับให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบความมนุษย์เพื่อชำระหนี้ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของจีนที่ ๑๗๕๕ ปี ค.ศ. ๑๙๒๕)

(๓) มารดากับบุตรทำสัญญาว่าจะไม่อยู่ด้วยกัน สัญญานี้เป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของญี่ปุ่น วันที่ ๒๕ มีนาคม ปีเมจิที่ ๓๒)

(๔) ผู้ประมุขรายหนึ่งทำสัญญาให้คาคอบแทนแก่ผู้ประมุขรายอื่นซึ่งไม่
ประมุขในราคาสูงสุด (คำพิพากษาศาลสูงสุดของญี่ปุ่น วันที่ ๖ พฤศจิกายน ปีโชวะที่ ๑๔)

ข. นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในตัวเอง
แต่ถ้าจะดำเนินการตามสภาพบังคับก็จะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เช่น การที่จะดำเนินการธุรกิจหรือไม่ ย่อมเป็นเสรีภาพของบุคคล จึงไม่ขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ถ้ามักการทำสัญญาให้เกิดสภาพบังคับเช่นนั้น สัญญา
ดังกล่าวอาจถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นโมฆะได้

อุทาหรณ์

(๑) ก่อนที่จะมีกฎหมายห้ามการค้าประเวณี การค้าประเวณีย่อมไม่ขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ถ่าในขณะนั้นได้มีการซื้อขายหญิงเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ให้เป็นโสเภณี ย่อมเป็นผิดตามกฎหมายการค้าทาส สัญญาซื้อขายจึงเป็นโมฆะ
นอกจากนั้น ถึงแม้ว่าหญิงนั้นเป็นโสเภณีอยู่แล้ว ถ้ามักการทำสัญญาซื้อขายต่อเพื่อให้เป็น
โสเภณีก็มีผลเช่นเดียวกัน (คำพิพากษาศาลสูงสุดของจีนที่ ๔๔๖ ปี ค.ศ. ๑๙๒๐)

(๒) การที่นายจ้างกับลูกจ้างทำสัญญาว่าเมื่อเลิกจ้างแล้วจะไม่ประกอบ
กิจการงานตามที่กำหนดไว้ กรณีหนึ่ง ก็กับการที่ผู้ประกอบการรายอย่างเดียวกันทำสัญญา
จำกัดการประกอบธุรกิจระหว่างกัน เพื่อห้ามการแข่งขันกันอีกกรณีหนึ่ง ถ่าถึงขนาดเกิน
สมควรสัญญาเช่นนั้น ย่อมตกเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของญี่ปุ่น วันที่ ๔ มีนาคม
ปีเมจิที่ ๔๓ กับวันที่ ๒๕ ตุลาคม ปีโชวะที่ ๗)

ค. นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในตัวเอง
แต่ถ่าเมื่อประกอบกับผลประโยชน์ทางการเงินแล้ว ก็จะไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน เช่น การขอร้องให้ผู้พิพากษาคัดสินคดีด้วยความยุติธรรมหรือขอร้องให้พยาน
เบิกความตามความจริง กรณีเช่นนี้ย่อมไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ถ่ามี
การให้ประโยชน์เป็นเงินตราเพื่อขอให้กระทำเช่นนั้นนั้นย่อมจะขัดห้ามตามกฎหมาย

อุทาหรณ์

(๑) การที่บุคคลซึ่งมีหน้าที่กระทำการ เรียกร่องใหญ่กรณีให้ค่าตอบแทนและ
ไต่ทำสัญญาเพื่อการนั้นขึ้น คงถือว่าสาระสำคัญของสัญญานั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนและตกเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของจีน เลขที่ ๗๔๒ ปี ค.ศ. ๑๙๑๔)

(๒) สัญญาให้ค่าตอบแทนเป็นเงินเพื่อตอบแทนการที่จะไม่กระทำความผิด
(หมิ่นประมาท) ตามที่ตกลงกัน สัญญานั้นเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของญี่ปุ่น ลง
วันที่ ๑ มีนาคม ปีเมจิที่ ๔๕)

(๓) สัญญาให้ค่าตอบแทนเป็นเงินเพื่อตอบแทนการโอนฐานะความเป็น
เจ้าอาวาสของวัด สัญญานั้นเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลสูงสุดของญี่ปุ่น ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม
ปีโตจิที่ ๔) (๓)

สรุปแล้ว นักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้ ซึ่งมีวิวัฒนาการจากระบบ Civil Law
มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่คือมีการสร้างทฤษฎี
และหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อปรับให้เข้ากรณีต่าง ๆ ได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงเข้ากับ
สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังยึดหลักในแนวคำพิพากษาศาลฎีกา
เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และความมั่นคงในกฎนิติศาสตร์ยิ่งขึ้น วิวัฒนาการที่พิเศษอีกก้าว
หนึ่งก็คือ ใค้มีการพัฒนาวิธีการวินิจฉัยปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งนับว่า
เป็นการก้าวอีกขั้นหนึ่งในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในระบบ Civil Law

๔. สรุป

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนของกลุ่มแรก (กลุ่ม Common Law) แนวความคิดเก่า) นั้น นับว่าล้าสมัย
ไม่เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน เพราะยึดมั่นใน Mechanical View และแนว
คำพิพากษาศาลฎีกาเดิม (Doctrine of Precedent) มากเกินไป วางหลักเกณฑ์ในเรื่อง

ความสงบเรียบร้อยของประชาชนไว้อย่างเคร่งครัด เสมือนหนึ่งเป็นเครื่องหยอดเหรียญ และคิดว่าเมื่อใส่ข้อมูลเข้าไปแล้ว ก็จะได้หลักกฎหมายที่จะนำมาปรับกับกรณีนั้นได้ ซึ่งเป็น การชดเชยกับความเป็นจริงและไม่ให้ความยืดหยุ่นแก่เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ข้อเสียที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ได้ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวมมากเท่าที่ควร และ ที่สังคมกำลังต้องการการคุ้มครองมากขึ้นทุกวัน

ส่วนนิติศาสตร์กลุ่มที่ ๒ (กลุ่ม Common Law แนวความคิดใหม่) นั้น นับว่า เป็นความก้าวหน้าของระบบ Common Law ที่ได้มีการเริ่มสร้างหลักเกณฑ์และทฤษฎีใน การพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพื่อเป็นหลักในการปกป้องผลประโยชน์ ของส่วนรวมอย่างระบบ Civil Law ในขณะเดียวกัน ก็ยังคงยึดหลักแนวคำพิพากษา ศาลฎีกาเดิมตามหลัก Common Law ซึ่งทำให้เกิดความมั่นคงในกฎหมายศาสตร์ ข้อพิเศษ ที่นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้พัฒนาขึ้นมา คือการมองปัญหาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในด้านการประสานผลประโยชน์ของชนรมต่าง ๆ ในสังคม (Adjustment of the Conflicting Interests) ซึ่งเป็นหลักที่มองปัญหาทางสภาพความเป็นจริงและยอมรับว่ามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาภายในสังคม ซึ่งนับว่าเป็นแนวความคิดใหม่ที่เริ่มตีตัว จากหลัก Common Law เก่า ๆ ที่ยึดมั่นในแนวคำพิพากษาศาลฎีกา (Doctrine of Precedent) มากเกินไป ถือได้ว่าเป็นงานชิ้นโบว์แดงของนักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ อีกทั้ง ยังได้พัฒนาหลักการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นหลักการพิจารณา ทางสร้างสรรค์ (Creative Judicial Process) ให้เหมาะสมกับกรณีหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะอีกด้วย

สำหรับนักนิติศาสตร์ในกลุ่มที่ ๓ (กลุ่ม Civil Law) แนวความคิดฝรั่งเศส นั้น สืบเนื่องจากเป็นนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร จึงมีจุดเด่นในด้านการมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่ชัด ซึ่งวางขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสังคม และสามารถ ปรับให้เข้ากับกาลเวลาและโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่เพียงเท่านั้น

นักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ยังยอมรับหลักการที่ศาลได้วางไว้ ซึ่งนับเป็นผลดีต่อความมั่นคงและ
 ความสมบูรณ์ของกฎหมายนิติศาสตร์ สิ่งที่น่าจะเป็นการก้าวหน้าของนักนิติศาสตร์ในกลุ่มนี้คือ
 ได้มีการพัฒนาวิธีการวินิจฉัยปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งนักนิติศาสตร์ใน
 กลุ่มอื่นไม่มี จึงถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของนักนิติศาสตร์กลุ่ม Civil Law

สำหรับประเทศไทยนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของนักนิติศาสตร์
 กลุ่มหลังเหมาะสมกับประเทศไทยที่สุด เพราะใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรเหมือนกัน
 และมีสภาพสังคมที่ใกล้เคียงกัน และถ้าสามารถนำหลักการประสานผลประโยชน์ในสังคม
 (Adjustment of the Conflicting Interests) และหลักการพิจารณาในทาง
 สร้างสรรค์ (Creative Judicial Process) ของระบบ Common Law มา
 เสริมแต่งให้เหมาะสมกับกรณีก็จะเป็นประโยชน์และทำให้กฎหมายของเราสมบูรณ์ยิ่งขึ้น